

Näkökulmia seurakuntien musiikkitoimintaan

Kanttorien kokemuksia ja tulevaisuusnäkymiä

SIBELIUS-AKATEMIA

SIBELIUS-AKATEMIA

Ulla Pohjannoro

Näkökulmia seurakuntien musiikkitoimintaan. Kanttorien kokemuksia ja tulevaisuusnäkyviä.

Musiikkialan toimintaympäristöt ja osaamistarve – Toive, osaraportti 9.

Sibelius-Akatemian selvityksiä ja raportteja 9/2010

Sibelius-Akatemia

Helsinki 2010

ISBN 978-952-5531-96-1 (PDF)

ISSN 1798-5455

Tämä tutkimus on toteutettu osana Sibelius-Akatemian koordinoimaa, opetushallituksen hallinnoimaa ja Euroopan Sosiaalirahaston ja Metropolia ammattikorkeakoulun osarahoittamaa Toive-hanketta. Hanke on toteutettu yhteistyössä Metropolia Ammattikorkeakoulun, Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö Cuporen ja Suomen Konservatorioliitto ry:n kanssa.

Kannen kuva: Kuningas Daavid soittaa harppua (1753). Pyhän Mikaelin kirkon taidekokoelmat, Untergriesbach. Church. Kuvaaaja: Wolfgang Sauber (Lähde: Wikimedia Commons)

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	2
2	SELVITYKSEN TAUSTASTA JA TOTEUTUKSESTA	2
3	KANTTORIEN OSAAMINEN TÄLLÄ HETKELLÄ.....	5
3.1	Musiikillinen osaaminen.....	5
3.2	Muu osaaminen	6
4	SEURAKUNNAN MUSIIKKIELÄMÄN TULEVAISUUS	10
5	KANTTOREIDEN TULEVAISUUDEN HAASTEET JA OSAAMISTARPEET.....	14
6	YHTEENVETOA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ.....	17
	LÄHTEET	20
	LIITTEET	23

1 JOHDANTO

Tässä selvityksessä luodaan näköala Suomen evankelis-luterilaisten seurakuntien musiikkielämään. Tarkastelu tehdään kokeneiden ja pitkään alalla toimineiden kanttoreiden haastattelujen avulla. Kerätty kanttoreiden haastatteluaineisto täydentää kirkkoherroille osoitetun kyselyn antamaa kuvaa seurakuntien musiikkielämästä ja sen tulevaisuudesta.¹ Selvitys kuuluu *Musiikkialan toimintaympäristöt ja osaamistarve – Toive* -hankkeen laajaan selvityskokonaisuuteen. Käsillä oleva raportti on sarjan yhdeksäs osaraportti.

Toive-hankkeessa selvitetään musiikkialan toimintaympäristöjen muutoksia ja näistä johtuvia tulevaisuuden osaamistarpeita. Sen tarkoituksena on välittää tietoa ammattikuvien muutoksista koulutuksen rahoittajille, järjestäjille, toimintaa sääteleville tahoille ja koko koulutuksen kansalliselle ennakointitoimialalle. Selvityksen kohteina ovat orkesterien ja seurakuntien musiikkitoiminta, koulujen ja musiikkioppilaitosten musiikinopetus sekä kevyen musiikin sektori niiden itsensä näkökulmasta ja tulevaisuudenkuvasta käsin. Selvityksen avulla musiikin ammatillisin koulutuksen järjestäjät voivat kehittää koulutuksensa rakenteita ja sisältöä. Alalle hakeutuvat ja siellä opiskelevat saavat selvityksistä tietoa työelämän vaatimuksista ja rakennusaineita omalle ammatilliselle suuntautumiselleen.

Yhteistyökumppaneina Sibelius-Akatemian hallinnoimassa ESR-rahoitteisessa Toive-hankkeessa ovat Metropolia Ammattikorkeakoulu, Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cupore ja Suomen konservatorioliitto ry. Rahoittajaa edustaa hankkeessa Opetushallitus.

2 SELVITYKSEN TAUSTASTA JA TOTEUTUKSESTA

Kanttorikoulutustoimikunta on laatinut kanttorin työn osaamisen mallin ydinosaamisanalyysin perusteella (ks. kuvio 1). Kanttorin osaaminen voidaan sen mukaan hahmottaa viiteen kokonaisuuteen: (1) musiikillinen osaaminen, (2) pedagoginen osaaminen, (3) teologinen ja liturginen osaaminen, (4) yhteistyötaidot sekä (5) organisoimis- ja johtamistaidot. Selvimmin muista seurakunnan työntekijöistä kanttorin erottaa musiikillisen osaamisen alue, jolla tarkoitetaan (liturgista) soitto- ja laulutaitoa sekä

---

¹ Pohjannoro & Pesonen 2010. Kanttorit 2009. Kirkkoherrojen ajatuksia seurakuntien musiikkielämästä ja sen tulevaisuudesta. Musiikkialan toimintaympäristöt ja osaamistarve – Toive, osaraportti 7, Sibelius-Akatemian selvityksiä ja raportteja 6/2010

taitoa johtaa kuoroja ja musiikkiryhmiä. Musiikilliseen osaamiseen kuuluvat lisäksi esilaulu- ja säestystaito, kirkkomusiikin eri tyylien, kirkkomusiikin historian, hymnologian sekä soitinten (etupäässä urkujen) huollon perusteiden tuntemus.

Kuvio 1. Kanttorien ydinosaaminen Kanttorikoulutustoimikunnan mukaan. (Kanttorityöryhmä 2007, 13.)

Toive-hankkeessa tulevaisuuden osaamistarpeiden ennakkoinnissa lähtökohtana on ollut ammattikuntien tämänhetkinen osaaminen. Osaamistarpeita on selvitetty työnantajan näkökulmasta. Kirkkoherroille osoitettu kanttoreiden osaamistarvekysely tuotti tulokseksi työnantajan näkemyksen kanttoreiden tehtävistä ja roolista nykyisessä ja tulevassa seurakunnan elämässä. Tulokset tukivat myös soveltuvilta osiltaan pitkälti Leena Tiitun (2009) väitöskirjassaan esittämiä kanttorien näkemyksiä (ks. Pohjannoro & Pesonen 2009). Tiitun tutkimusaineiston perustuessa jo vanhaan vuoden 2001 aineistoon Toive-hankkeessa haluttiin päivittää kanttorien osaamistarpeita tuoreemman aineiston avulla.

Toive-hankkeen ohjausryhmä (ks. liite 1) haluaa tällä selvityksellä osaltaan olla vauhdittamassa kirkon omaa selvitystoimintaa suuntaamaan huomiota myös kanttoreihin ja kirkkomusiikkiin. Kirkon mittavassa omaa henkilöstönsä kartoittavassa tutkimustoiminnassa on päähuomio kiinnitetty pappien lisäksi diakonia- ja nuorisotyöntekijöihin.² Sen sijaan kanttoreita ei ole kirkon toimesta tutkittu. Vastaavasti

² Esimerkiksi Kirkkohallituksen ja Kirkon tutkimuskeskuksen hanke ”Kasvu kirkon työntekijäksi” vuosina 2003–2008 ei sisältänyt yhtään selvitystä kanttoreista kirkon työntekijöinä (ks. esim. Ritokoski & Launonen 2003; Salomäki 2008; Launonen 2009; Valtonen 2009; Ritokoski 2010). Hannu Vapaavuoren (2005) selvitys ei perustunut empiiriseen aineistoon. Kirkkohallituksen julkaisu Varhaisiän musiikkikasvatus (2004) ei puolestaan ei ole saavuttanut kovin suurta merkitystä seurakuntien työssä (ks. Pohjannoro & Pesonen 2010, 19).

kirkko selvittää myös jäsentensä suhtautumista moniin hengellisiin ja kirkon käytänteisiin liittyvissä asioissa. Kirkon musiikkielämästä ei kuitenkaan ole olemassa ainuttakaan keskitettyä tutkimusta.³ Kirkon uunituore tulevaisuusselonteko valmistui ilman kirkkomuusikkojen asiantuntemuksen käyttämistä – ainakin mitä tulee työryhmään ja sen ilmoitettuihin asiantuntijoihin (Kirkkohallitus 2010a, 67). Tätä tosin ehkä selittää se, että selonteossa teemoja, myös musiikkia, käsitellään varsin yleisellä tasolla.

Kanttorien osaamistarpeissa keskityttiin tässä selvityksessä tarkentamaan ensinnäkin kanttoreiden musiikillisen osaamisen merkitystä, erityisesti gospel-musiikin osalta. Toiseksi haluttiin valottaa kirkkoherrakyselyssä (ks. Pohjannoro & Pesonen 2010) esiin nousseen kanttoreiden vuorovaikutustaitojen ja hallinnollisen osaamisen puutteen näkymistä käytännön työssä. Myös tahdottiin selvittää, miten kanttoreiden työnkuva on muuttunut, ja minkälaisia haasteita kanttori kohtaa työssään tällä hetkellä ja tulevaisuudessa (ks. haastattelurunko liitteessä 2).

Haastateltaviksi kanttoreiksi valittiin harkinnanvaraisesti kokeneita kanttoreita, jotka toisivat esiin mahdollisimman erilaisia näkökulmia kanttoreiden tämän hetken osaamiseen ja tulevaisuuden osaamisen tarpeisiin. Haastattelut tehtiin puhelimitse, ja niiden kesto vaihteli noin 40 minuutista hieman vajaaseen tuntiin.

Seuraavassa on esitelty lyhyesti haastatellut informantit:

Aija-Leena Ranta on Tampereen hiippakunnan hiippakuntakanttori ja Ylöjärven viisikanttorisen seurakunnan B-kanttori.⁴ Hän on valmistunut Sibelius-Akatemiasta kanttori-urkuriksi 1976 ja musiikin maisteriksi 1995. Urkudiplomi on vuodelta 1981. Aija-Leena Rannalla on myös jatkotutkinto-oikeus Sibelius-Akatemiassa.

Marjo-Riitta Lehtonen valmistui kanttoriksi Tampereen konservatoriosta 1990. Hänellä on C-kanttorin virka kolmikanttorisessa Lappeen seurakunnassa. Koko seurakuntayhtymässä on 11 kanttoria. Marjo-Riitta Lehtosella on myös varhaisiän musiikkikasvattajan ammattikorkeakoulututkinto ja hänen erityisalaansa onkin seurakunnan lapsitoiminta.

Petri Lintunen on Suomen ja koko luterilaisen kristikunnan suurimman seurakunnan, lähes 100 000-henkisen Jyväskylän seurakunnan A-kanttori. Seurakunnassa on kaikkiaan 18 kanttoria, joista A-kanttoreita on viisi. Petri Lintunen opiskeli kirkkomuusikoksi Sibelius-Akatemiassa 1983–1991, ja teki A-tutkinnon urkujensoitossa. Työelämässä hän on suuntautunut erityisesti jumalanpalveluselämän kysymyksiin ja vanhaan kirkkolauluun.

---

3 Sivuosassa kirkkomusiikkia on hieman käsitelty esim. Räsänen (1995 ja 1996), Mäkelän (2001) Pärnäsen 2005, Niemelän 2006 ja Mäkeläisen 2008 tutkimuksissa (ks. myös Moderni kirkkokansa 2003; Urbaani usko 2006 ja Uskosta osallinen 2006, joissa musiikki on pienenä, vaikkakin tärkeäksi koettuna sivumainintana).

4 Tässä raportissa käytän vanhoja A-, B- ja C-kanttoreiden nimityksiä nykyisin virallisten virkanimikkeiden ”laaja yliopistotutkinto”, ”ylempi korkeakoulututkinto” ja ”muu tutkinto” sijasta.

Seuraavissa luvuissa 3 ja 4 esitellään kanttorihaastatteluiden tulokset.

3 KANTTORIEN OSAAMINEN TÄLLÄ HETKELLÄ

3.1 Musiikillinen osaaminen

Musiikillinen osaaminen kuuluu kanttoreiden ydinosaamiseen. Suuri osa työstä on jumalanpalvelusten ja kirkollisten toimitusten musiikin johtamista. Käytännössä tämä tarkoittaa uruilla tapahtuvaa virsisäestystä tai esilaulua sekä alku- ja loppusoittojen soittamista. Tässä perusosaamisessa kukaan informanteista ei maininnut merkittäviä puutteita. Kuitenkin soittamisen tyyli ja tavat ovat laajentuneet huomattavasti yli perinteisen koraalisäestyksen. Näin on erityisesti silloin, kun kanttori on joko taustaltaan gospel-tyyppinen tai on työnsä ohessa omaksunut kevyen musiikin tyyliä:

Musiikillisesti kanttorin työssään käyttämä ohjelmisto on laajentunut huomattavasti. Taustalla tässä on yhtäältä tyyllilajien lisääntyminen. Tämä voi tarkoittaa sitä, että perinteisen koraalisatsin sijasta virsi säestetäänkin sointumerkein, esimerkiksi ”vapaan säestyksen” tyyliin, tai musiikillinen käsittely voi tulla vaikka etnisperäisestä musiikista, esimerkiksi irlantilaisesta kansanmusiikista. Tyylikirjon kasvaessa myös käytettävät soittimet vaihtuvat. Soitan jumalanpalveluksia kahdessa kirkossa, joista toisessa toimimattomat pilliurut voidaan toivottavasti korvata bändisoittimistolla ja digitaalisilla uruilla. Siellä soitan virret pianolla. Tyyllilajin muutos voi johtaa myös yhtä soitinta laajempaan soitinyhtyeeseen. Mukaan voivat tulla (useimmiten akustisesti) kitara, basso ja lyömäsoittimet. Joskus tällöin esilaulu täytyy vahvistaa.

Seuraavaksi tärkeimpänä kanttorin musiikillisena työtehtävänä jumalanpalvelusten ja kirkollisten toimitusten jälkeen mainitaan kuoronjohtaminen. Vaikka kanttorit osaavatkin kuoronjohtamisen perusteet, puuttuu monelta kuitenkin kuoronjohtamiseen liittyviä pedagogisia valmiuksia. Selkeimmin nämä tulevat esiin, kun kuorolaisina on notinlukutaidottomia perusseurakuntalaisia, mukaan luettuna lapset.

Yksi luento lapsikuoron psykologiasta ei korvaa aidon lapsikuoron kanssa työskentelyn harjoittelua opiskeluaikana.

Siellähän saadaan hirveän hyvät perustaidot [kuoronjohdossa], siis [Sibelius-Akatemiassa]. Mutta sellaisten ihmisten kanssa, jotka lukevat suoraan nuoteista. Ainakin oma kokemukseni silloin kun opiskelin, oli että en saanut mitään kokemusta minkäänlaisesta normaalin työssä kohtaamani ihmisryhmän harjoittamisesta. Se on täytynyt hankkia ihan muualta sitten myöhemmin. [– – –] Käytännössähän vasta oppii tällaiset taidot.

Kanttoreiden musiikillinen monipuolisuus ei useinkaan vastaa muuttuneita musiikillisia

tarpeita. Monipuolisuutta tarvitaan niin tyylilajeissa kuin soittimellisessakin osaamisessa.

Minusta ehdottomasti kirkon musiikki on jäämässä jälkeen nykyajan nuorten musiikin kehityksestä. Pitäisi olla nuorille ja lapsille tarjolla perinteisen kirkkomusiikin rinnalle bändimusiikkia, jota koulussakin on.

Onko osaaminen riittävää gospelmusiikissa?

Ei alkuunkaan, eikä itsellenikään. Se vaatisi jatkuvaa pitempiä aikaista koulutusta, kun itselläni ei ole bändisoittotaustaa. Itse olen käynyt yhden kaksiosaisen kurssin, jolla pääsi juuri ja juuri alkuun.

Musiikillista yksipuolisuutta esiintyy kanttorin iästä ja valmistumisvuodesta riippumatta, sillä joissain tapauksissa myös nuoremmat kanttorit voivat vierastaa rytmimusiikkia. Uudempi ilmiö näyttäisi olevan se, että puhtaan klassisen musiikin yksipuolisten osaajien lisäksi on tullut vastaavasti pelkästään gospelmusiikkiin suuntautuneita kanttoreita, joiden klassisen musiikin osaamista pidetään heikkona.

Tämän hetken kanttoreiden osaamisen puutteisiin kuuluu gospelmusiikissa käytettävien bändisoittinten riittävä hallinta. Samoin sovitusien tekeminen erilaisille kokoonpanoille ontuu paikoin.

Suomen kirkossa on liikaa sellaisia kovan luokan taiteilija-kanttoreita, jotka eivät ole valmiita laajentamaan osaamistaan seurakunnan hyväksi. Tarvitaan monen asian taitajia ja rohkeutta tarttua monenlaisiin soittimiin, vaikka koulutuksessa ei näitä kaikkia voidakaan opettaa. Vaan että se osaaminen olisi laajempaa.

Mitä muita soittimia pitää osata kuin urkuja ja pianoa?

Bändisoittimia, kanteletta ja muita nuorten ja varhaismusiikkikasvatuksen soittimia, joita voi käyttää lasten ja nuorten kasvatuksessa. Myös muiden soolosoittinten osaaminen on hyödyksi esimerkiksi sovitusien tekemisessä ja rohkeudessa ottaa käteen uusia soittimia. Mutta soitinryhmien ohjaamista varten on hyvä olla tällaista osaamista. Ja varmasti aika monella onkin. Mutta käytännössä kanttorit eivät uskalla lähteä käyttämään näitä taitojaan, kun eivät ole vuosin soittaneet niitä.

Myös vapaan säestyksen osaamisessa on puutteita, etenkin vanhemmilla kanttoreilla. Tätä eivät informantit kuitenkaan huomaa kertoa ilman erillistä asiaan liittyvää kysymistä.

3.2 Muu osaaminen

Tiedusteltaessa tämän hetken osaamisen puutteista informantit mainitsivat ensimmäiseksi ”monipuolisen joustavuuden”. Tällä tarkoitettiin todennäköisesti myös musiikillista joustavuutta, mutta ennen kaikkea sillä viitattiin kanttorin laajentuneeseen toimenkuvaan.

Karkeasti yleistäen voitaisiin sanoa, että suurin muutos kanttorin toimenkuvassa on ollut siinä, että soittamista on yhä vähemmän. Mitä on tullut tilalle? Seuraavassa tuodaan esiin kaksi kanttorintyön muutokseen liittyvää näkökulmaa. Ne ovat seurakuntatyön monipuolistuminen, ja tähän liittyvät erilaisten ryhmien musiikillisten tarpeiden kasvaminen sekä suunnittelu- ja hallintotyön osuuden kasvu.

Kanttori osallistuu nykyisin yhä enemmän myös siihen alati kasvavaan seurakuntatyöhön, jota tehdään jumalanpalvelusten ja kirkollisten toimitusten ulkopuolella. Vierailaan esimerkiksi kouluissa, päiväkodeissa ja -kerhoissa ja erilaisissa laitoksissa, kuten sairaaloissa, vammaislaitoksissa ja palvelutaloissa. Erilaiset ryhmät ja piirit, joita seurakunnassa kokoontuu jumalanpalvelusten ulkopuolella, tarvitsevat kanttoria säestämään yhteistä laulua. Monissa seurakunnissa on perustettu uudenlaisia ryhmiä, joissa erilaiset ihmiset voivat kokoontua. Esimerkiksi on syntynyt ”kehittyvien laulajien” (yksiäänistä yhteistä laulamista) ryhmiä, niin kutsuttuja ”taviskuoroja” jotka eivät ole varsinaista kuorotoimintaa, mutta joiden toivotaan johtavan siihen, että kynnyksellä kuoroihin liittymiseen madaltuisi.

Erilaisissa ryhmätilanteissa tarvitaan monipuolisia vuorovaikutustaitoja ja ryhmän hallintaa, joihin kanttoreilla ei ole koulutuksensa puolesta juurikaan osaamista. Mikäli kanttorilla ei ole riittävästi taitoja tai uskallusta tällaisiin tehtäviin, musiikkityö siirtyy muille työntekijöille, esimerkiksi nuorisotyö- tai lastenohjaajille. Seuraavassa sitaatissa musiikkikasvattajan lisäpätevyyden hankkinut kanttori visioi kanttorin tehtävänä voivan olla myös seurakunnan muiden työntekijöiden ohjeistaminen musiikillisessa toiminnassa.

Jos mietin lähipiiriäni ja missä itsekkin olen joutunut kehittämään itseäni, niin ehdottomasti alue on seurakunnan monipuolisuus. Meillä on kaikenikäisiä laulatettavia ja soitettavia. Ennen kaikkea lasten ja nuorten kanssa toimimisessa on puutteita.

Miten se näkyy käytännössä?

No se näkyy siinä, että kanttorit eivät tee tämän alan työtä, vaan ne siirtyvät lastenohjaajille tai asiasta innostuneelle. Ja minusta se on kuitenkin puhtaasti musiikkityötä, esimerkiksi tämä lasten musisointi. Ja lastenohjaajien ja muiden lasten kanssa työskentelevien, niiden ohjastaminen lasten musisoimiseen. Täytyy osata ohjastaa työntekijöille lapsen äänenkäytöstä esimerkiksi laulukorkeus, perussoitinten soitto ja käyttö jne.

Kanttori saattaa myös ottaa epävarmaksi itsensä kokemissa ryhmätilanteissa ”taiteilijan” roolin, jolloin vuorovaikutuksesta tulee helposti keinotekoisia.

Sekin on puute, että moni kanttori mennessään johonkin ryhmään ulkoistaa itsensä siinä tilanteessa, kun ne sanoo huomenta tai iltaa. Kanttorikoulutus on joillekin taiteilijan tai niin kova muusikon koulutus, että enää ei ymmärretä, kuinka eri ryhmissä toimitaan. Ollaan liian solisteja.

Kanttorilla ei myöskään ole koulutuksensa puolesta ymmärrystä eri ikätasojen kehitysvaiheista tai siitä, minkälainen kirkkomusiikki soveltuu eri-ikäisille ihmisryhmille. Ryhmien ohjaamisessa tarvittavat taidot ovat pitkälti pedagogin taitojen kaltaisia:

Että kanttorilla on taju, että mitä sen ikäinen lapsi, mitä kirkkomusiikkia sen kanssa toimitaan. Ettei se ole kaikille se ”Jumalan kämmenellä”, niin hyvä laulu kuin se onkin. Tänään olin esimerkiksi harjaantumisoppilaiden luona meidän nuoriso-ohjaajamme kanssa. Että mitä sinne mennään [tekemään], ja missä laajuudessa. Pitää ymmärtää, mikä ihmisryhmä tarvitsee minkäkinlaista [musiikkia]... Eikä pelkästään laulamista, vaan soittamista ja musiikin tuottamista ja liikkumista. Kanttoreilta puuttuu ennen kaikkea rohkeus. Me sitten pyöritetään virsikirjaa sormissamme ja lauletaan se ”Jumalan kämmenellä”.

Kanttori kohtaa työssään yhä enemmän tavallisia seurakuntalaisia muissakin kuin varsinaisissa musisoitutilanteissa. Näitä ovat esimerkiksi toimituskeskustelut hääparin tai surevien omaisten kanssa ennen häitä ja hautajaisia. Näissä tilanteissa vaaditaan erinomaisia vuorovaikutustaitoja, kun sovitellaan yhteen monesti maallistuneiden seurakuntalaisten toiveita ja seurakunnan käsityksiä kirkkoon sopivasta musiikista.⁵ Kanttorin vaativa tehtävä on osata kuunnella hääparia tai hautajaisia järjestäviä omaisia, mutta kuitenkin tuoda esiin seurakunnan ja kirkon käytännöt ja rajat tilaisuuden musiikin valinnassa.

Että pystyisi laskeutumaan sieltä omasta ammatillisesta norsunluutornista tavallisen seurakuntalaisen tasolle. Esimerkiksi hääparin kanssa käytävää keskustelua voidaan käydä hyvin eri tavoilla. Ja siinä jos missä tarvitaan tosi taitavaa menettelyä, ettei ajauduta hakaustilanteeseen, kun on kuitenkin tiettyjä asioita, että mitä musiikkia voi... Tai näin ajattelen itse, että mitä musiikkia voi esittää... Tai Helsingissä tilanne voi olla toinen, mutta ainakin meidän seurakunnassamme kyllä edelleen koetetaan pitää kiinni, että se musiikki olisi edes jollakin tavalla hengellistä. Ja tiedän, että seurakunnat ovat tehneet sellaisia päätöksiä, että me noudatamme tätä linjaa. Mutta se vaatii aikamoisia ihmissuhdetaitoja, että kuinka selvität tämän asian seurakuntalaiselle. Riippumatta siitä, mitä mieltä on, niin sillä on suuri merkitys, kuinka esittää oman mielipiteensä. Oli sitten aiheena musiikki tai joku kipeä kysymys, kuten tällä hetkellä... Siinä vaaditaan todella hyviä vuorovaikutustaitoja.

Kanttori joutuu neuvottelutilanteissa tilaisuuksien järjestäjien kanssa tekemään monenlaista rajanvetoa myös kirkollinen–ei-kirkollinen asteikon ulkopuolelta. Haastattelussa tuotiin esiin tilanne, jossa toivottu musiikki oli mahdotonta sovittaa uruille. Myös esiintyjiksi on tarjoutunut sellaisia osallistujia, joiden osaaminen ei kanttorin mielestä riitä edes harrastelijatasolle.

---

⁵ Ks. esimerkiksi YLE:n kulttuuriuutisten tuottama uutinen/Katri Henriksson 24.6.2010, jossa todetaan, että ”Kanttorit karsastavat poppia vihkimusiikkina (URL <http://yle.fi/uutiset/kulttuuri/2010/06/kanttorit_karsastavat_poppia_vihkimusiikkina_1786621.html>)

Hallinnollinen työskentely on se asia, jota nykyisin eniten kaihdetaan kanttorin työssä. Kanttorin tehtäviin kuuluu yhä enemmän suunnittelutyötä yhdessä ja seurakunnan muiden työntekijöiden ja myös maallikkojen kanssa. Seurakuntien elämään on tullut muun muassa strategiatyöskentelyä ja muuta yhteistä suunnittelua. Jumalanpalvelusuudistus korostaa viikoittaisen messun suunnittelua yhdessä papin ja mahdollisten maallikoiden kanssa. Lisäksi seurakunnat järjestävät yhä enemmän erilaisia musiikkitilaisuuksia ja konserttisarjoja. Kanttoreilta odotetaan monipuolisen tiedottamisen taitoja.

Varmasti kanttorit tulevat jatkossa käyttämään myös sosiaalista mediaa yhä enemmän. Enää ei riitä, että lähetetään pelkästään tiedotteet tiedotusvälineille, vaan pitää näköjään itsekin lähteä mukaan tuommoiseen yhteisöön, ja sitä kautta tehdä tapahtumailmoituksia ja markkinoida työtänsä. Ja olla alttiutta vaikka olla tiedotusvälineiden haastateltavana, ehkä jopa tarjoutua sellaiseen. Nämähän tapahtuvat tietysti persoonakohtaisesti ja niissä rajoissa totta kai.

Suunnittelu- ja organisointityöstä ja yhteydenpidosta tehdään suuri osa tietokoneen ääressä tai yhteisissä kokouksissa – jotka välttämättömyydestä huolimatta voivat usein olla tehottomia ja turhaa aikaa vieviä. Hallinto koetaan informanttien haastattelupuheen perusteella usein byrokraattiseksi ja paljon aikaa vieväksi. Kanttoreilla onkin paikoin taipumus paeta hallinnollista vastuutaan musiikkityön alasta.

Seurakuntien yhdistymisten seurauksena toimitusten määrä ja työpisteisiin matkustaminen on lisääntynyt. Seurakuntaliitosten seurauksena on tullut myös enemmän monikanttorisia seurakuntia ja seurakuntayhtymiä. Kanttorit ovat saaneet kollegoita, joiden kanssa voidaan suunnitella ja tehdä yhteistyötä, jopa musisoida yhdessä. Tätä pidetään informanttien mukaan useimmiten myönteisenä mahdollisuutena. Kaksi haastatelluista kanttoreista kertoi musiikillisen yhteistyön myönteisestä mahdollisuudesta esimerkiksi jumalanpalvelusmusiikin elävöittämisessä tai konserttien järjestämisessä. Toisaalta jotkut kanttorit koetaan myös yksilötyöskentelyyn tottuneiksi solisti-taiteilijoiksi, joille yhdessä tekeminen ei luonnistu joko harjaantumattomuuden tai asenteen vuoksi tyylisiin ”minulle ei kuulu muiden asiat eikä muiden ongelmat”. Kyky itsenäiseen työskentelyyn onkin paikallaan, sillä valtaosalla Suomen kanttoreista ei ole kollegaa omissa seurakunnassaan.⁶

Yleiset työelämätaidot ja vastuunkanto yhteisistä asioista ei aina ole itsestään selvää taiteellisen koulutuksen saaneille kanttoreille. Keskimääräisesti vuorovaikutustaidot ovat informanttien mielestä kanttoreilla kuitenkin kunnossa siinä missä muillakin työntekijöillä.

Kanttorin työnkuvan laajetessa ja pursuessa yli perinteisten tehtävien nousee yhä tärkeämmäksi töiden priorisointitaito. Kirkko tarjoaa työntekijöilleen mahdollisuuden

---

⁶ Keskimäärin kanttoreita on seurakunnissa 1,87 tyyppiä ja keskimääräinen arvo on 1 (ks. Pohjannoro & Pesonen 2010).

työnohjaukseen, jota ainakin kaksi haastateltavista kanttoreista oli käyttänyt. Työnohjauksen seurauksena toinen heistä kertoi kyenneensä jäsentämään työnsä sisällön neljään osa-alueeseen. Näitä olivat (1) jumalanpalveluselämä; (2) musiikki- ja muut kasvatukselliset tehtävät, esimerkiksi rippikoulut; (3) konsertit ja erityisen tärkeinä muiden musiikkitilaisuuksien, esimerkiksi yhteislaulutilaisuuksien, järjestäminen ja (4) keskimäärin noin puolet työajasta vievät erilaiset tukitoimet, joihin kuuluvat muun muassa monipuolinen myös ulospäin suuntautunut viestintä, verkostoituminen, säveltäminen ja sovittaminen ja muu musiikillinen suunnittelu ja harjoittelu sekä hallinnolliset tehtävät.

Yksi haastateltava liitti vuorovaikutustaitojen puutteen työssä jaksamisen ongelmiin. Kanttorilla on tärkeitä tunteita oman tekemisensä luonne ja merkitys seurakunnassa ja omassa työyhteisössään. Kanttori osallistuu seurakunnan julistavaan ydintyöhön jo omalla perinteisellä työllään jumalanpalvelusten ja toimitusten musiikin tekijänä. Myös muut tilaisuudet, joihin kanttori osallistuu, on hyvä tunteita osaksi seurakunnan ydintehtävää. Lisäksi monet kanttorin kasvatukselliset tehtävät esimerkiksi rippikoulussa, kuorotoiminnassa ja erilaisten soitinyhtyeiden parissa tukevat seurakunnan keskeistä työtä hengenelämän hoitamisessa ja vahvistamisessa. Kanttoreiden jaksamisen ja motivaation ongelmat voivat johtua kyvyttömyydestä sanoittaa omaa työtään ja sen merkitystä seurakunnan työalojen kokonaisuudessa.

Tänä päivänä ei kanttori pysty tekemään työtään, ellei hän pysty kirjoittamaan ja myös puhumalla viestittämään siten, että luottamusmiehet ja niin sanotut hallintovirkamiehetkin ymmärtävät sen asian. Se taito pitää opetella, ja se on opittavissa. Eivät kanttorit ole tässä yhtään sen huonommassa asemassa kuin muutkaan työntekijät. Papisto on ehkä etulyöntiasemassa.

4 SEURAKUNNAN MUSIIKKIELÄMÄN TULEVAISUUS

Kirkon strategian 2015 *Meidän kirkko* mainitsema yksi keskeinen kehityskohde on jumalanpalveluselämä (Kirkkohallitus 2008). Kirkon tahtotila on säilyttää viikoittainen messu seurakunnan elämän keskuksena – sen rinnalla, että seurakunta lähestyy ihmisiä siellä missä he ovat (päiväkodit, koulut, sairaalat ja erilaiset laitokset, kauppakeskukset). Kehitys molemmissa työtavoissa vaikuttaa myös kanttorin tehtäviin ja työnkuvaan.

Jotta kirkon strategia jumalanpalveluselämän kehittämistä ja monimuotoistamisesta toteutuisi, myös jumalanpalvelusten musiikkipuolen tulee monipuolistua. Jumalanpalveluksen kehittäminen tarkoittaa musiikin näkökulmasta lähinnä kahta asiaa. Ensinnäkin käytettävän musiikin tyylien kirjo tulee laajenemaan. Erilaiset messut, esim. afrikkalainen gospelmessu, hevimesse, Tuomas-messu, tulevat yleistymään. Seurakunnat voivat tulevaisuudessa myös erikoistua jumalanpalvelusten toteuttamisen tyyliin.

Oletan, että jumalanpalvelusmusiikki jatkaa jatkossakin tällaista monipuolistumista. Se on nousevassa trendissä kuitenkin. Kun aloitin opiskelut 1983, niin suunnilleen sinä vuonna tai vuotta aikaisemmin kiersi Simojoki Suomea kanssa afrikkalaista gospelmessua markkinoiden. Ja se löi itsensä läpi. Sen jälkeenhän on tullut vaikka kuinka paljon uutta messumusiikkia. Ja oletan, että sitä tulee edelleenkin.

Myös normijumalanpalvelus voi kehittyä oman vakiintuneen kaavansa sisällä. Virsiä ja jumalanpalvelusten kirjan eri kaavojen messumusiikkeja voidaan säestää musiikillisesti eri tavoin sovitettuina.

Ja se, mikä on toiveeni ja koen myönteisenä mahdollisuutena, on tämä ”virallinen perusohjelmisto”, jos nyt tällaista termiä käyttää, siis virsikirja ja käsikirjan musiikkimateriaali, niin osa kanttoreista pystyy rakentamaan siltaa tämän materiaalin ja ihmisten tarpeiden ja ihmisten nykykorvan välillä siten, että ne eivät joudu sellaiseen vastakkain asetteluun seurakunnissa kuin mitä julkinen keskustelu antaa ymmärtää. Se vaatii hyvää luovaa otetta ja tajua siitä, että tämä on tekemällä tehty tämä jako. Liian helposti omaksutaan sellainen asenne, että tämä perusmateriaali on jotenkin ikävää ja kuivaa. Mutta en uskalla veikata, että onko tällaista luovuutta niin paljon, että siitä tulee valtavirta. Voidaan edelleen olettaa, että tällainen kohtuullisen mittainen peruskeptisyys tätä perusmateriaalia kohtaan on. Mutta ainakin omassa työssäni olen halunnut tarttua siihen haasteeseen. Että mikäli taidot riittävät, niin pystyisi rakentamaan siltaa. Että ei tarvitse tyytyä tällaiseen jakoon, tai mielikuviin siitä, että virallinen olisi tylsää ja pois ajasta jäänyttä. Ja että se todellinen uudistuva musiikki tulee jostain muualta. Minusta se on sekä että, ja ne voidaan yhdistää.

Tällä hetkellä suurin osa uusista sovituksista hoidetaan normaalina muusikkotyönä, kanttorin omin sovituksin ja improvisaatioin. Virsien ja käytössä olevien eri liturgisten sävelmäkokonaisuuksien erilaiseen musiikilliseen toteutukseen on odotettavissa – tai ainakin toivottavissa – myös uutta painettua materiaalia, joissa tarjotaan erilaisia perusmessukaavojen sovituksia. Tällöin on luontevaa, että myös virret sovitetaan tyyliin sopiviksi, ja päinvastoin.

Se on nyt jo laajentunutta se meidän niin sanottu perusohjelmisto, jota pyöritetään. Se on määrällisesti laajaa ja se on tyylillisesti laajaa. Uskon, että näin tulee olemaan jatkossakin. Ja jos kanttoreista rupeaa löytymään silläkin saralla vielä enemmän luovuutta, niin se jatkaa sen laajentumista. Tulee myös aineistoa lisää, ja julkaistua materiaalia erilaisina sovituksina ja sävellyksinä näkyy se tyylin monipuolisuus. Käytännön tasolla sitä toteutetaan sitten myös ilman painettua materiaalia, sitten kun valmiudet lisääntyvät, ja uudet polvet tulevat tähän ammattiin, joilla on jo korvassa näitä tyyliä. Niin se laajentuu se käytännön kuulokuvakin sitten.

Uusien musiikkityylien soveltaminen tarkoittaa käytännössä paitsi uusien (urku)sovitusten käyttöönottoa myös soitinrepertuaarin laajentumista uruista muihin soittimiin. Uudenlaiset

messun musiikilliset toteutukset voivat hyödyntää olemassa olevia erityismessuja, joita jo nyt toteutetaan useimmiten muilla soittimilla kuin uruilla, tai perusmessukaavoja toteutetaan erilaisin soitinkokoonpanoin.

Seurakunnan musiikkityön pitää kehittyä samaan suuntaan kuin seurakuntienkin. Mielestäni nyt, kun kovasti kirkkoa ravistellaan, niin jos kirkkomusiikki jää pelkästään keskiajalle ja vanhoihin aikoihin ja opetetaan kanttoreita vain ja ainoastaan urkureiksi ja perinteisiksi [kirkkomuusikoiksi]... Eikä huomioida, että nykyajan perheet ja ihmiset haluavat, että musiikki ei ole niin perinteistä. Esimerkiksi, että virret soitetaan muulla lailla kuin pelkästään uruilla. Kirkkomusiikin pitää seurata sitä muuta linjaa, mitä kirkossa muutenkin mennään. Ettei käy niin, että nuoriso-ohjaajat pyörittävät bändejä ja kuka mitäkin, ja kanttorit ovat edelleen jossakin menneisyudessa. Pitäisi hyvin herkällä korvalla huomata, kuinka monella tavalla evankeliumia voidaan laulaa ja soittaa.

Kirkon strategian toinen tärkeä tavoite jumalanpalveluselämän kehittämisen lisäksi on maallikkouden korostaminen. Kanttoreille voisi olla aihetta jopa itsetyytyväisyyteen mitä tulee maallikkojen kohtaamiseen ja mukaan ottamiseen seurakunnan arkeen. Ovathan he perinteisesti johtaneet maallikoista koostuvia kirkkokuoroja. Tällä toiminnalla kanttorit tavoittavat säännöllisesti ja pitkäjänteisesti, ja useimmiten myös henkilökohtaisesti, suuren joukon riviseurakuntalaisia aivan toisessa mittakaavassa vaikkapa pappeihin verrattuna.

Sehän [maallikkous] on musiikkityössä näkynyt oikeastaan koko ajan. Nämä kuuluvat niihin kysymyksiin, että me [kanttorit] emme muista sanoa sitä. Että mehän olemme osanneet tämän jo vaikka kuinka kauan. Jos lasketaan yhteen seurakunnan kuorojen laulajien määrä ja se aktiivisuuden määrä, joka siellä on, niin se muodostaa peruskuvan siitä. Kanttorit eivät ole ollenkaan huonoja siinä. Kanttori ei vain aina tunnista itseään siitä, että ”hei mähän teen jo tuota”.

Toisaalta kuorotoiminta on viime vuosina ollut seurakunnan musiikkitoiminnan vähiten kasvava osa-alue. Kuorotoimintaa elvyttämään onkin perustettu erilaisia ”laulamattomien” tai ”tavisten” kuoroja, joiden toivotaan osaltaan johtavan kirkkokuoroharrastukseen. Myös syntynyt erilaisia gospelkuoroja, jotka työllistävät säästystehtävissä erilaisia muusikkoja.

Se suuntaus on hyvä, kun meidänkin seurakunnassa on tällaisia ”tavisten” kuoroja, että ihmisiä rohkaistaan musisoimaan seurakunnassa. Että voi tulla, vaikka ei niin osaisikaan soittaa tai laulaa. Monikirjavuus voisi lisääntyä, että on niitä todella hyviä ja taiteellisesti korkeatasoisia juttuja, mutta että ei unohdeta aloittelijaa, arkaa tai epäilevää. Mutta tähän suuntaan ollaankin menossa.

Kun suomalainen yhteiskunta muuttuu, niin varmasti näiden musiikkiryhmien osalta tapahtuu muutosta. Onhan nyt jo todettu, että perinteisempi seurakuntakuorotoiminta ei kasva samaa tahtia kuin esimerkiksi erilaiset nuorten aikuisten soitinryhmät tai aikuisten

gospelryhmät, tai sellaiset ryhmät, jotka sekä laulaa ja soittaa.

Kuorojen lisäksi useammin kanttori kutsuu maallikkoja toteuttamaan jumalanpalvelusta kanssaan myös soitinpuolella.

On syytä katsoa arvostavasti myös ei-koulutettuja ja koulutettuja tahoja, jotka tulevat mielellään avustamaan messussa. Hyviä esimerkkejä on musiikkioppilaitoksista, joiden oppilaat ja opettajat avustavat jumalanpalveluksissa.

Yhteistyön syntyminen ja toimiminen edellyttää sekä yhteisymmärrystä niin toiminnallisesti kuin musiikillisestikin. Paikoin on siirrytty jo ääripäästä toiseen. Yksi informantti on havainnut ilmiön, jossa kanttori jopa ikään kuin syrjäytetään tehtävistään. Häntä voidaan pitää niin vanhanaikaisena, että vapaaehtoiset haluaisivat ottaa koko estradin haltuunsa ilman, että kanttori vastaisi kokonaisuudesta. Kanttorilla on kuitenkin seurakunnassa sen musiikkielämän johtamisen ja toteuttamisen vastuu, ja tämän ymmärtäminen edellyttää maallikkomuusikoilta tiettyä valmiutta sopeutua seurakunnan asettamiin raameihin. Musiikillinen toteutus tapahtuu aina kanttorin valvonnassa.

On havaittu jo sellaista, jos on vapaaehtoisia muusikkoja, niin kanttori ei enää kelpaakaan. Että se on liian vanhanaikainen, että sieltä toiselta puolelta annetaan ymmärtää, että ”älä nyt puutu tähän”. Joskus on vaikea löytää maallikoiden kanssa yhteislinja ja hyvä yhteistyö. On kuitenkin tärkeää, että vaikka jumalanpalvelukset muuttuvat ja ideoita tulee ja menee, kanttorilla on kuitenkin se kirkkomusiikin koulutus, että kanttorilla on kuitenkin hanskassa se musiikin kokonaisuus. Ettei ole sillä tavalla, että pappi sopii maallikkojen kanssa, että jätetään kanttorille se ja se pala. Kanttorin tulisi kuitenkin olla se musiikin kokoaja ja vastuutaho. Joskus olen joutunut vähän niin kuin kyynärpäätaktiikalla sanomaan, että kuulkaa, minut on palkattu tähän työhön. Kanttoreiden brändi on sellainen vanhakantainen ihminen. Että joskus on kuullut, että ”sinäpä olet toisenlainen kuin oletettiin”. Että en tiedä, mitä sitten odotettiin, mutta en nyt usko niin paljon massasta poikkeavani. Ihmisillä on vähän sellainen vanhakantainen käsitys kanttoreista: kanttori tekee kaiken raskaasti, hitaasti ja veisaamalla. [– –]

Sama kanttorin osaamista toisinaan syrjäyttävä ilmiö on havaittavissa myös pappien taholta. Aina kanttoria ei oteta huomioon messujen suunnittelutyössä papin kanssa samanveroisena partnerina ja kirkkomusiikin ammattilaisena.

Papillekin on joutunut joskus sanomaan, että kyllä kanttori on ihan täysivertainen työpari jumalanpalveluksen toteuttamisessa. Että kanttori ei ole niin kuin joku ohjelman tuottaja siinä missä joku maallikko tai lukija. Ei nähdä, että kanttori on jumalanpalveluksessakin ammattilainen papin rinnalla, sisällöltä ja virsikirjan hallitsemiseltaan. Ja maallikkopuolelta tulee se, että ne ei halua, että kanttori tulee tekemään asioita liian raskaaksi. Ei luoteta ammattitaitoon tällaisessa toisenlaisessa musisoimisessa. On jopa havaittavissa uhkaa, että ei vain kanttori ole kaappaamassa tätä itselleen.

Toinen puoli seurakuntien musiikkielämän muutoksessa liittyy kanttorin toimenkuvan laajenemiseen ”pelkästä” jumalanpalvelusten, kirkollisten toimitusten ja erilaisten piirien säästystehtävistä kohti laajempaa osallistumista seurakunnan eri työmuotoihin. Tätä ilmiötä on jo käsitelty edellisessä luvussa ”monipuolisena joustavuutena”.

Minulla on sellainen oletus, että kanttorit rupeavat itsekin nostamaan esille sellaista osa-aluetta työssään, jota kutsutaan musiikkikasvatukseksi. Mutta sitä ei ole ehkä osattu markkinoida sillä nimellä. Olen törmännyt tällaiseen, että seurakunnassa ei osata huomata, että kanttori tekee vahvaa kasvatustyötä. [– – –] Soitinarsenaalin kasvaminen lisää tällaista musiikin ohjaajan roolia uusissa tyyleissä. Sekin on mielestäni myös musiikkikasvatuksellista laventumista.

Musiikki on läsnä seurakunnan monissa eri toimintamuodoissa. Kanttorin osallistumisessa lapsi-, nuoriso-, vanhus- ja diakoniatyöhön on rajoina ajankäytöllisten reunaehtojen lisäksi kirkkomuusikon rohkeus ja osaaminen.

5 KANTTOREIDEN TULEVAISUUDEN HAASTEET JA OSAAMISTARPEET

Kanttorin monipuolinen toimenkuva tulee tulevaisuudessa tarkoittamaan sekä musiikillista että toimenkuvaan liittyvää muuta, ei-musiikillista monipuolisuutta. Osaamisen tarpeet kasvavat merkittävästi, vaikkakin suurissa seurakunnissa vaatimusten jakautuessa useille henkilöille myös tietynasteinen erikoistuminen on mahdollista kuten nykyisinkin.

Jumalanpalveluselämän musiikillinen monipuolistaminen merkitsee sekä tyyllistä laajentumista että soitinvalikoiman lisäystä. Kanttorin musiikillisen osaamisen perustana tulee tulevaisuudessakin olemaan kuitenkin edelleen urut sillä laajennuksella, että myös yleinen ”kosketinsoittimellisuus” tulee kysymykseen. Tällä tarkoitetaan käytännössä pianon merkityksen kasvua. Toisessa keskeisessä työvälineessä, laulamissa, tarvitaan tyyllisen monipuolistumisen myötä erilaisia, kullekin musiikille luontaisia, äänentuottamistapoja.

Kanttori voi laajentaa omaa tyyllistä repertuaariaan paitsi täydennyskoulutuksen avulla myös työn ohessa. Musiikin monipuolisena ammattilaisena hän pystyy parhaimmillaan omaksumaan uusia soittamisen tapoja ja jopa soittimia.

Kosketinsoittimista on hyvä laajentaa oman osaamisensa ja mielenkiintonsa puitteissa esimerkiksi lyömäsoittimiin. Itse olen huomannut, että djembe on hyvä soitin aloittaa lyömäsoittinten käyttöä.

Soitinvalikoiman kasvattamisessa kanttorilla on kaksi mahdollisuutta: opetella itse lisää soittimia (monella kanttorilla on jo koulutuksensa puolesta sivusoitin) tai rekrytoida

maallikkomuusikkoja, joko amatöörejä tai ammattilaisia. Kanttorilla on mahdollista oppia soittamalla yhdessä muun alan ammattimuusikoiden kanssa. Tämä vaatii ammatillista perusmuusikon koulutusta ja riittävää itsetuntoa.

On mahdollisuus tehdä myös niin, että on itse se amatööri ja kutsuu ammattilaiset siihen mukaan. Jos sen kynnyksen yli pääsee ja hyväksyy itsensä siinä tilanteessa ja pystyy ottamaan tilanteen hyvässä hengessä. Tyyliin ”mä olen aika tunteella tässä ja liikun vähän oudolla alueella, mutta kun mulla on muusikon peruskoulutus ja jos te vähän auttaisitte mua, niin mä pystyn tekemään jotain ja oppimaan”. Sitä kautta hän kasvaisi myös siinä [musiikkiryhmien] ohjaustehtävässä, kun saa itse ideoita ammattilaisten kanssa musisomisesta. Ammattilaisten pariin hakeutuminen ei tee mitään muuta kuin hyvää kanttorille.

Koska kanttori on kuitenkin useimmiten yksin jumalanpalveluksen muusikkona, tarvitaan muusikoita usein lisää. Kanttorit voivat hoitaa tiettyjä erityistilanteita myös työpareina, tai seurakunnan muilla työntekijöillä voi olla muusikon taitoja. Toisaalta maallikoita ja muita yhteistyötahoja tullaankin seurakunnissa hyödyntämään yhä enemmän. Kanttorille tämä voi parhaimmillaan olla työtä monipuolistava ja motivoiva ilmiö. Aikaa kuluu kuitenkin yhä enemmän koordinointiin, organisointiin ja monessa tapauksissa myös musiikkiryhmien ohjaamiseen.

Vaikka jumalanpalveluksen musiikin sisältö, se virsi, olisi ihan sama, mutta kuinka se toteutetaan ja tehdään, niin tässä on ihan uusi maailma aukeamassa mahdollisesti ja toivottavasti. Että kanttori ei aina yksin soita ja laula, vaan siellä voi olla vaikka tämmöinen nuori vapaaehtoisten porukka, ja kanttori ohjaa sitä. Ja musiikin tyyli muuttuu, että ei ole pelkästään urut. Ja voidaan käyttää muitakin lauluja kuin virsiä, esimerkiksi Taize-lauluja. Sekin on muuttumassa.

Sehän teettää kanttorille enemmän töitä. Eikö ole helpompi soittaa vain itse?

No kyllä se teettääkin. Mutta minusta se on ainakin huomattavan paljon mukavampaa, ja tekee työn mielekkääksi. Se on motivoivaa, että sitten kun on sellainen perusjumalanpalvelus tai tilaisuus, niin sinne sitten vain mennään. Sellaisista työtehtävistä selviää sillä, että menee ajoissa paikalle, eikä niitä paljon suunnitella. Mutta ei se sitten juuri innostakaan. Se on mahdollisuus, että voi tehdä asioita monella tavalla. Tietysti jossakin vaiheessa tulee kysymys, että mihin kaikkeen aika riittää. Että mistä voi luopua, jos suunnittelutyöhön menee paljon aikaa.

Monipuolisen kirkkomuusikon työnkuvan lisäksi kanttori toimii myös seurakunnan yhä kasvavan konserttielämän ja muiden jumalanpalvelusten ulkopuolisten musiikkitilaisuuksien organisaattorina ja ehkä taiteellisena johtajanakin.

Vaikea on sanoa, että minkä verran konsertit ja muut musiikkitilaisuudet lisääntyvät. Minusta tuntuu, että niiden asema on ollut lisääntymään päin,

että voisi ajatella, että musiikkia on tarjolla jatkossa aika paljon muuallakin kuin jumalanpalveluksissa.

Yksi, mikä varmasti tulee olemaan, ja mikä jo aika paljon on, niin että jumalanpalveluselämään halutaan koko ajan kehittää ja nykyaikaistaa. Tehdään erilaisia jumalanpalveluksia. Peruskoulutuksella ei enää välttämättä pysty vastaamaan kaikkeen uuteen tarpeeseen. Mutta kanttorin täytyisi olla se, joka kerää yhteen oikeat ihmiset ja osaajat paikkakunnalta. Eli siis kanttori on tavallaan koordinoija ja sellainen primus motor, joka johtaa sitä seurakunnan musiikkielämää. Tarve bändi-tyyppisille kokoonpanoille on niin suuri, että seurakuntien on vastattava siihen. Monen kanttorin osaaminen ei riitä bändien vetämiseen.

Jotta kanttori voisi hoitaa yhä monipuolistuvaa seurakunnan musiikkielämää, on hänen kyettävä verkostoitumaan ja löytämään yhteistyökumppaneita.

On vaikea toteuttaa monipuolista musiikkia, jos ei löydy ketään kenen kanssa tehdä. Se musisointikin on yhteisöllistä, ja verkostoituminen on sen taustatekijä.

Kaiken perustyön ohella kanttorin pitäisi pystyä ylläpitämään omaa muusikkouttaan. Soittotaidon ylläpito ja kehittäminen vaativat säännöllistä harjoittelua – eikä tämän ymmärtäminen ei-muusikoista koostuvassa työyhteisössä ole ollenkaan itsestään selvää.⁷ Suuri haaste onkin siinä, kuinka paljon työaika kanttori pystyy käyttämään oman musiikillisen osaamisensa ja muusikon identiteettinsä ylläpitoon, so. harjoitteluun. Tällä hetkellä näyttäisi siltä, että musiikillisen toiminnan toimenkuvan laajeneminen on paikoin uhkana tälle oman muusikkouden ylläpidolle. Osaksi tässä voidaan nähdä myös tiettyä hakemista musiikillisen roolin löytämiseksi erilaisissa uusissa työtehtävissä seurakunnan eri työaloilla. Julistustyötä voi tehdä myös musiikillisesti, hengellisiä lauluja ja virsiä ”laulattamalla”. Tämä edellyttää kanttorilta paitsi kekseliäisyyttä, myös pedagogista osaamista ja toiminnan suunnittelemisen taitoja, mm. sopivien ohjelmistojen löytämisessä.

Tällaisessa paineessa kanttorin on hyvä tunnistaa oman kirkkomuusikon työllensä ominaisen tavan ”julistaa”.

Tavan takaa voidaan esimerkiksi todeta, että kanttori osallistunut seurakuntalaisen hengellisen elämän tukemiseen ja vahvistamiseen, musiikillisin keinoin. Hautajaiset ovat sellaisia tilaisuuksia, mutta kyllä näen näitä tilanteita myös häissä ja kasteissakin. Jopa konfirmaatiossa musiikki voi koskettaa voimakkaasti läsnäolijoita hengellisesti.

Seuraava haastattelusitaatti kuvastaa ristiriitaisia jännitteitä kanttorin musiikillis-taiteellisen

---

⁷ Tiitun (2009, 91–92) tutkimuksessa kuitenkin jopa 64 % tutkituista kanttoreista koki esimiehen suhtautuneen kanttorin musiikilliseen harjoitteluun myönteisesti. Pohjannon ja Pesosen selvityksessä valtaosa kirkkoherroista katsoi, että kanttoreilla on riittävästi harjoittelu-aikaa työn puitteissa (Pohjannon & Pesonen 2010, 30).

ja kirkollisen identiteetin välillä.

Musiikillinen osaaminen on totta kai tärkeä. Tietyt perusvalmiudet pitää olla. Mutta välillä mieltii, että koulutetaanko kanttoreita liian korkeiksi muusikoiksi siihen käytännön työhön. Mielestäni kanttori on yksi osa seurakuntaa, eikä tarvitse niin valtavan pitkälle opiskella. Totta kai laulaminen ja kuoronjohto, urut ja piano pitää osata, ne ovat tärkeitä. Toisaalta oman soittamisen osuus on vähentynyt siinä missä muun työn tekeminen on lisääntynyt. Valtaosan ajasta tekee muuta kuin soittaa tai laulaa. Omaan harjoitteluun ja soiton tason nostoon jää liian vähän aikaa. Kaikkien kanttoreiden ei tarvitse olla yhtä hyviä urkureita tai kuoronjohtajia. Mutta että on se riittävä taso, että voi ylläpitää kuoroa ja soittaa tilaisuudet. Kaikkien ei tarvitse haaskata solistisen soittotaidon ylläpitoon. Kumpi on tärkeämpi: että sunnuntaina soi hieno loppusoitto vai että viikon aikana lauljetaan mahdollisimman monta seurakuntalaista? Kuinka monta niistä istuu sunnuntaina kirkosta, ja kuinka monelle voit viedä perusevankeliumia laulattamalla? Ihmistä puhuttelee enemmän se, että loppusoittona on joku päivän aiheeseen liittyvä tuttu laulu joku hieno teos. Ja sitten viikon aikana on jäänyt käymättä joku diakonia- tai lähetyspiiri, joista on pyydetty, että tulisit nyt vähän laulattamaan ja vaikka opettamaan jonkun uuden hengellisen laulun tai kertomaan virsistä. Tietysti pitää olla sellaisiakin kanttoreita, jotka ovat taiteellisesti korkeatasoisia, etenkin suurissa seurakunnissa.

Suurin tulevaisuuden haaste on informanttien mielestä seurakuntien taloudellinen tilanne. Jäsenmäärän vähetessä seurakuntien työntekijöiden määrä uhkaa laskea. Kirkon tilastojen mukaan suomalaisten seurakuntien kanttorien määrä laski ensimmäisen kerran vuonna 2009 kasvettuaan sitä ennen vuosi vuodelta (Kirkkohallitus 2010b).

Taloustilanteen heikentyvien näkymien seurauksena kanttorit kantavat huolta myös seurakunnan urkujen kunnosta. Muutoin urkujen tulevaisuuden kirkossa nähdään vakaana – sillä varauksella ja siitä huolimatta, että pianon ja erilaisten soitinkokoonpanojen käyttö tulevat todennäköisesti lisääntymään. Myös uhkana nähdään mahdollinen rajojen asettaminen sille musiikille, jota käytetään toimituksissa.

6 YHTEENVETOA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Kanttoreiden tulevaisuuden osaamistarpeet näyttävät pelkän peruskoulutuksen näkökulmasta lähes mahdottomilta saavuttaa. Tulevaisuuden kanttori on yhtäältä multi-instrumentalisti–kuoronjohtaja–kapellimestari, joka hallitsee niin eri tyyliä kuin niiden opettamisenkin eri-ikäisille ryhmille. Toisaalta kanttorin työpanosta odotetaan perinteisen työnkuvan lisäksi myös moneen seurakunnan uudistuvaan työalaaan, kuten lapsi- ja nuorisotyöhön, aikuis- ja vanhustyöhön sekä diakoniatyöhön.

Rahojen ja työntekijöiden vähetessä paine kanttorin toimenkuvan laajentumiseen enemmän kohti julistustyötä voi olla yhä suurempi. Osa kanttoreista kokee ilmiön uhkaavana, osa näkee siinä myös mahdollisuuksia.

Koen itselleni vieraaksi osallistua perinteiseen julistustyöhön, esimerkiksi aamunavausten pitämiseen kouluissa tai erilaisten piirien vetämiseen. Toisaalta tämänkin voi kyllä toteuttaa musiikillisesti. Mutta jos kanttori joutuu puhtaasti julistustyöhön, niin siihen heitä ei ole koulutettu. Heidät on koulutettu kirkkomuusikoiksi.

Keskeinen kysymys on siinä, kuinka paljon kanttori on *kirkkomuusikko* ja kuinka paljon *kirkkomuusikko*. Tähän ei liene yhtä ainoata vastausta tällä hetkellä eikä tulevaisuudessa. Näyttäisi siltä, että kanttoreilla on yhä seurakunnasta ja sen johtamistavasta riippuen yhä enemmän mahdollista erikoistua oman osaamisensa mukaisesti. Osa kanttoreista tulisi siten edelleenkin toteuttamaan korkeatasoisen kirkko- ja erityisesti urkumusiikin vaalimista ja kehittämistä kirkossa. Tähän ammatilliseen profiiliin sopii hyvin erilaisten kirkkomusiikkikonserttien ja tapahtumien järjestäminen, joihin kutsutaan ulkopuolisia taitavia muusikkoja esiintymään.

Toinen puoli kanttoreista sen sijaan jalkautuisi enemmän kohti seurakuntaelämän pienryhmätoimintaa. Kanttori etsii eri kohderyhmille ja toimintamuodoille soveltuvia musiikillisia toteutustapoja ja ohjelmistoa. Palvelutaloissa voidaan laulattaa vanhusryhmiä, laulaa sairaaloissa vuoteen ääressä, harjaantumiskouluissa voidaan vetää liikunnallisia musiikkituokioita, muskareissa ottaa liikunnan lisäksi käyttöön kanteleet ja rytmisoittimet ja nuorisoryhmissä terästää musisointia vaikkapa koulusta tutuilla bändisoittimilla. Näissä tehtävissä kanttori tarvitsee sekä pedagogista että musiikkiterapeuttista osaamista. Suuri tämän hetken haaste on ajan puute ja tekemisen priorisointi. Tiedetyt pakolliset tehtävät on hoidettava, mutta uusien seurakuntalaisten tavoittaminen on rajaton kenttä myös kanttorille.

Kanttori ei ole musiikkiterapeutti, mutta musiikkiterapeuttinen ote ja asenne ovat erittäin tärkeitä. Pitää ymmärtää, mikä musiikin merkitys ja paikka on kenellekin. Ei se ole olennaista, että pappi osaa laulaa sen ”Päivä vain ja hetki kerrallansa”. Että se on se musiikkihetki kokonaisuutena, ja se että on aikaa laulattaa ja ne saa laulaa ne tutut laulut taas uudestaan. Ja kasvatuksellisesti, että vie myös välillä uuttakin musiikkia, ettei ole aina ne samat ja vanhat.

Kummissakin eri kanttoriprofiilissa työ edellyttää aikaisempaa enemmän suunnittelua ja yhteistyötä eri tahojen kanssa yli oman seurakunnan työntekijöiden. Tästä on seurauksena myös kasvava vuorovaikutustaitojen ja joustavan työotteen tarve.

Kun kanttori valmistuu kanttoriksi, sitä ei ole koulutettu kirkon työhön. Sillä on musiikilliset vaatimukset, mutta jos se ei ole ollut seurakunnan toiminnassa mukana, niin se on hyvin kaukaista, että mitä kaikkea...

Seurakunnissa tänä päivänä etenkin kun verotulot vähenevät koko ajan, on mukana muusikkona siinä työyhteisössä, mutta on kuitenkin seurakunnan työntekijä. Eli osallistuu seurakunnan toimintaan monipuolisesti, eikä vain toteuta musiikkityötä omissa puitteissaan. Vaan toteuttaa sitä varhaisnuorisotyössä, diakoniatyössä ja yleisessä seurakuntatyössä. Valmiutta olla seurakunnassa töissä. Kun koetaan, että kanttori on hankala ja hidas, voi olla myös sitä, että koetaan, että ei uskalleta pyytää. Että kanttori sanoo, että ”minun tehtäväni ei ole tulla muistotilaisuuteen laulamaan”. Kyllä meillä täällä maalaisseurakunnassa ainakin on paljon sosiaalista kanssakäymistä, joka liittyy työhön, kun esimerkiksi vierailaan vanhuksien luona laulattamassa virsiä. Kanttorin työ voi olla erittäin monipuolista, ja tällaiseen puolen näkeminen puuttuu mielestäni kokonaan koulutuksesta.

Kanttori kohtaa työssään musiikin tasolla samat yhä maallistuvan kirkon vuoropuhelun haasteet, jotka näkyvät myös yleisessä mediakeskustelussa akselilla. Keskustelua käydään niin akselilla kirkollinen–maallinen musiikki kuin taiteellisen kunnianhimon ja harrastajamusikkojen tason hyväksymisen välillä.

Toinen haaste on siinä, kuinka kohtaa erilaiset toimijat, kuinka hyödyntää erilaiset paikalliset voimavarat ja kuinka hyväksyä erilaiset musiikilliset tyylit. Tasosta ei silti voi tinkiä, vaikka maallikoilta hyväksyttäisiinkin erilaista osaamista.

Tämän selvityksen aineistossa ei juurikaan noussut esiin kanttoreiden virkatason vaikutus osaamiseen – tosin tätä ei kysytty erikseen. Mainittiin kyllä, että ammattikorkeakouluopetus olisi sisällöltään Sibelius-Akatemian koulutusta joustavampaa.

Sen sijaan jonkin verran nähtiin erilaisuutta yhtäältä vanhempien, esim. 70–80-luvulla valmistuneiden kanttoreiden, osaamisen ja toisaalta 1990-luvulla ja 2000-luvulla valmistuneisiin kanttoreihin. Jälkimmäisillä on esimerkiksi laajasti ottaen enemmän vapaan säestyksen taitoa. Kuitenkin tarkemmin asiaa kysyttäessä informantit lähes aina totesivat kanttorin persoonallisuudella olevan koulutustaustaa tai -ajankohtaa suuremman merkityksen. Tässä yhteydessä ja näin pienellä aineistolla ei pystytä erittelemään tarkemmin tätä ilmiötä, jossa monet kanttorin osaamiseen liittyvät alueet liitetään henkilön persoonallisuuteen. Erilaisina saman asian ilmauksina haastattelupuheessa nousivat esiin persoonallisuuden lisäksi ’henkilökohtainen ominaisuus’ ja ’harrastuneisuus’. Merkittävää on, että ’persoonallisuuden’ vaikutusta osaamiseen ei haastattelupuheessa liitetty pelkästään ulkomusiikillisiin taitoihin, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen hallintaan sekä hallinnolliseen ja pedagogiseen osaamiseen, vaan myös musiikilliseen osaamiseen. Käytännössä tämä tarkoitti moniarvoista tyylillistä suvaitsevaisuutta ja suuntautumista muuhunkin kuin pelkästään klassiseen tai gospelmusiikkiin.

Kukin informantti esitti käsityksensä kanttoreiden osaamisen suhteen henkilökohtaiseen kokemukseensa perustuen. Haastateltavat peilasivat kanttorikunnan osaamista yhtäältä

oman koulutuksensa ja osaamisensa, toisaalta oman työuransa aikaisten kollegoiden osaamisen perusteella. Lisäksi erityisesti hiippakuntakanttori arvioi osaamisen puutetta oman hiippakuntansa näkökulmasta, esimerkiksi täydennyskoulutustarpeen kautta. Hiippakuntakanttorin tehtäviin kuuluu alueellisen kirkollisen täydennyskoulutuksen koordinointi. Toisaalta osallistuminen täydennyskoulutukseen ei kerro välttämättä siihen osallistumattomien osaamisesta. Myös kanttorien kohdalla osallistuminen täydennyskoulutukseen kasaantuu helposti tiettyihin henkilöihin ja tiettyihin seurakuntiin (ks. Pohjannoro & Pesonen 2010, 41–42).

Oman ammattikunnan osaamisen arvioiminen on väistämättä mille tahansa ammattikunnalle haastava tehtävä. Kanttoreiden tapauksessa koulutuspaikkojen vähyys – Suomessa voi kanttoriksi kouluttautua Sibelius-Akatemiassa Helsingissä tai Kuopiossa tai ammattikorkeakoulussa (entisissä konservatorioissa) Tampereella, Oulussa ja Pietarsaareissa (pelkästään ruotsinkielinen koulutus) – johtaa väistämättä siihen, että lähes kaikki kanttorit tuntevat toisensa vähintäänkin välillisesti ”tutun tuttuina”. Tämän vuoksi on ymmärrettävää, että haastattelijalle tuli paikoin tuntemus sanojen asettamisesta erittäin huolellisesti.

LÄHTEET

Kanttorityöryhmä 2007. Kanttorin viran kelpoisuusvaatimusten uudistaminen. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon piispainkokouksen 14.15.2.2006 asettaman työryhmän mietintö. Suomen ev.-lut. kirkon keskushallinto. Sarja B 2007:1. Helsinki: Kirkkohallitus. Saatavissa myös URL <www.evl.fi/piispainkokous/Mietinto-2007-1.pdf>.

Kirkkohallitus 2008. Meidän kirkko. Osallisuuden yhteisö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015. URL <<http://www.evl.fi/seurakuntarakenne/strategia2015.html>>

Kirkkohallitus 2010a. Kirkko 2020. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tulevaisuusselonteko. Helsinki: Porvoo. URL <[http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/3837DC6FD4244BDCC22577A50043E500/\\$file/Tulevaisuusselonteko_t%C3%A4ysistunnolle_21092010%5B1%5D.pdf](http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/3837DC6FD4244BDCC22577A50043E500/$file/Tulevaisuusselonteko_t%C3%A4ysistunnolle_21092010%5B1%5D.pdf)>

Kirkkohallitus 2010b. Kirkon tilastollinen vuosikirja 2009. Helsinki: Vammalan kirjapaino. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content240FF>

Kääriäinen, Kimmo, Ketola, Kimmo, Niemelä, Palmu, Harri & Salomäki, Hanna 2008. Moderni kirkkokansa. Suomalaisten uskonnollisuus uudella vuosituhanella. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 82. 2003. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Launonen, Pekka 2009. Kasvu kirkon työntekijäksi. Diakoni-, diakonissa- ja nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden ammatillinen motivaatio, osaaminen ja identiteetti

- vuosina 2004–2008. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A Tutkimuksia 22. Helsinki.
- Moderni kirkkokansa – Suomalaisten uskonnollisuus uudella vuosituhannella 2003. . Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 82. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Mäkelä, Jussi P. 2001. Jumalanpalveluksen laatu. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja B80. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Mäkeläinen, Heikki 2008. Osallistumiseen kannusta messu. Tampereen Tuomasmessu vuosina 2002 ja 2007. Kirkon tutkimuskeskuksen www-julkaisuja 15. URL <<http://www.evl.fi/kkh/ktk/www15.htm>>
- Niemelä, Kati 2006. Kirkosta eroamisen syyt Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 95. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Pohjannoro, Ulla & Pesonen Mirka 2010. Kanttorit 2009. Kirkkoherrojen ajatuksia seurakuntien musiikkielämästä ja sen tulevaisuudesta. Musiikkialan toimintaympäristöt ja osaamistarve – Toive, osaraportti 7, Sibelius-Akatemian selvityksiä ja raportteja 6/2010.
- Pärnänen, Anna 2005. Kirkon työntekijöiden työolot 2003. Kirkon tutkimuskeskuksen www-julkaisuja 5. URL <<http://www.evl.fi/kkh/ktk/www5.htm>>
- Ritokoski, Sami 2010. Työ, jolla on tulevaisuus : seurakunnallisen varhaisnuorisotyön ydin ja haasteet työntekijöiden kuvaamina. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A Tutkimuksia 28. Helsinki.
- Ritokoski, Sami & Valtonen, Minna 2003. Miten suunta löytyy? Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijat kutsumusta, ammatillista identiteettiä ja työhön sijoittumista pohtimassa. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja B Raportteja 15. Helsinki.
- Räsänen, Johanna 1995. Seurakuntalaisten jumalanpalveluskokemukset ja uudistusodotukset vuonna 1992. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja A66. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Räsänen Johanna 1996. Jumalanpalvelus minun makuuni. Kirkossa harvoin käyvien näkemyksiä. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja B77. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Tiitu, Leena 2009. Kanttorin ammattikuva. Kanttoreiden käsitys ammtistaan ja siihen kohdistuvasta ulkopuolisesta vaikutuksesta. Studia Musica 37. Sibelius-Akatemia: Vammalan kirjapaino.
- Urbaani usko – Nuoret aikuiset ja kirkko 2006. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 96. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Uskosta osallinen? Nuorten aikuisten asema, merkitys ja tehtävä kirkossa. Nuoret aikuiset -työryhmän mietintö. Suomen ev.-lut. kirkon keskushallinto, sarja C 2006:2. Helsinki: Kirkkohallitus.

Valtonen, Minna 2009. Kertomuksia kirkon työntekijäksi kasvamisesta : kirkon nuorisotyönohjaajiksi opiskelevien spiritualiteetin ja ammatillisen identiteetin muotoutuminen / Minna Valtonen.

Varhaisiän musiikkikasvatus seurakunnassa 2004. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2004:8. Helsinki:Kirkkohallitus.

Vapaavuori, Hannu 2005. Pitäjänmuusikko. Selvitys musiikkikasvatukseen painottuvasta kanttorin tutkinnosta ja virasta sekä musiikinopettajan ja kanttorin tehtävien hoitamisesta kunnan ja seurakunnan yhteistyönä. Suomen evankelisluterilaisen kirkon keskushallinto. Sarja C 2005:7.

LIITTEET

Liite 1. Toive-hankkeen ohjausryhmän jäsenet 1.8.2009–31.3.2011.

Kai Amberla, toiminnanjohtaja, Finland Festivals ry, ohjausryhmän puheenjohtaja

Jari Perkiömäki, vararehtori, Sibelius-Akatemia, ohjausryhmän varapuheenjohtaja

Arto Alaspää, toiminnanjohtaja, Suomen Ääni- ja kuvatalennetuottajat ÄKT ry

Eija Kauppinen, opetusneuvos, opetushallitus, rahoittajan edustaja; sijaisena ajalla 1.8.–
31.12.2010 opetusneuvos Minna Muukkonen

Ritva Mitchell, tutkimusjohtaja, Cupore

Pekka Nissilä, muusikko, Suomen Muusikkojen Liitto ry

Johanna Nurmesniemi-Heino, puheenjohtaja, Koulujen Musiikinopettajat ry

Leif Nystén, puheenjohtaja, Suomen Musiikkioppilaitosten Liitto ry

Maaret Ollila, toiminnanjohtaja, Suomen Konservatorioliitto ry; 13.9.2010 alkaen rehtori
Anna-Elina Lavaste

Tuire Ranta-Meyer, klusterijohtaja, Metropolia Ammattikorkeakoulu

Ulla Tuovinen, työalasihteeri, Kirkkohallitus

Liite 2. Haastattelurunko

1. Taustatiedot

- Koulutustaso ja virka (A, B, C)
- Opiskelupaikka, valmistumisvuosi

2. Kanttorien osaaminen

- Missä on eniten puutteita?
- Minkälaisissa tilanteissa puutteet tulevat esille?
  - vuorovaikutustaidot
  - ryhmien ohjaaminen
  - rytmimusiikin riittävä osaaminen tällä hetkellä
  - hallinnollinen osaaminen
  - työalan suunnittelutehtävien hallitseminen
- Miten vuorovaikutustaitojen puute näkyy työyhteisössä
- Miten vuorovaikutustaitojen puute näkyy suhteessa seurakuntalaisiin?

3. Miten seurakuntien musiikkielämä tulee kehittymään?

- Mihin painopiste seurakuntien musiikkityössä on menossa?
- Miten jumalanpalveluselämän kehittäminen tulee näkymään kanttorin työssä?
- Miten maallikkouden korostaminen tulee näkymään kanttorin työssä?

4. Millaista osaamista tulevaisuudessa tarvitaan?

- Mikä on musiikillisen osaamisen merkitys (kun esim. organisatoriset ja vuorovaikutustaidot korostuvat)?

5. Mitkä ovat kanttorin työn suurimmat haasteet tällä hetkellä?

6. Mitkä ovat kanttorin työn suurimmat haasteet tulevaisuudessa?